PROJEKTIÕPPE KURSUSE KAVA

Kooli kaasav eelarve

Aare Ristikivi

Tartu, 2025

Kursusekavad valmisid Erasmus+ projekti „Koolinoored kaasavama kohaliku omavalitsuse eest“ raames. Projekti toetas Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse agentuur Erasmus+ programmist.

Rahastatud Euroopa Liidu poolt. Avaldatud seisukohad ja arvamused on ainult autori(te) omad ega pruugi kajastada Euroopa Liidu või Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusameti (EACEA) seisukohti ja arvamusi. Euroopa Liit ega EACEA nende eest ei vastuta.

PROJEKTIÕPPE KURSUSE KAVA „KOOLI KAASAV EELARVE“

Tegu on mugandusega kursuse „Linna/valla kaasav eelarve“ kavast, muudatused on vaid detailides ja näidetes. Olen ise mõlemad praktikas läbi täinud ning kinnitan, et sama lähenemine töötab mõlemal juhul. „Kooli kaasav eelarve“ sobib kindlasti põhikooli paremini kui „Linna/valla kaasav eelarve“ ning kooli kaasava eelarve projekti võib proovida läbi viia hoopiski õpilasesinduse abil.

Kursuse kirjeldus

Kursus algne idee on kasvanud välja tööandjate korduvatest väljaütlemistest, et meie haridussüsteem ei anna õpilastele piisavalt võimalusi praktiliseks tegutsemiseks ning ei arenda koostööoskusi. Tõsi, koolis pannakse hinne enamasti teoreetiliste teadmiste ülesütlemise eest ning kui selle käigus õpilased koostööd teevad, siis heaks seda ei kiideta. Samal ajal on tööturul vähe ameteid, kus saab tegutseda teistest sõltumatult ja kus ei peaks teoreetilisi teadmisi praktikasse panema. Näiteks ka õpetaja seisab küll klassi ees üksi, kuid sellele eelnevad tundidepikkused õppenõukogud, kus koos arutatakse, kuidas õppe- ja kasvatustööd kõige parem läbi viia on. Ja kindlasti ei piisa sellest, kui ainult õpetamise teoreetilise poolega kursis olla.

2011. aasta uued õppekavad (nii põhikooli- kui ka gümnaasiumi) tõid juba otseselt välja, et eesmärgiks ei ole ainult õpilaste teadlikkuse tõstmine, vaid nende kujundamine aktiivseteks ja vastutustundlikeks kodanikeks. Kui võtta näiteks 2023. aastal täiendatud gümnaasiumi riiklik õppekava, siis ütleb selle sihiseade otse, et gümnaasiumis keskendutakse „kodanikuoskuste, -aktiivsuse ja -vastutuse väljakujunemisele“[1]. Kuidas saaks seda mõõta näiteks kontrolltööga? Üldpädevuste seas välja toodud ettevõtlikkuspädevus lausa nõuab projektiõppe juurutamist koolis: „suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärke, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske; mõelda kriitiliselt ja loovalt, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid; rakendada finantskirjaoskust;“[2].

Kuna nõudlus oli olemas, kuid haridussüsteem ei rutanud oma harjumuspäraseid õpetamise viise muutma, siis tekkis pakkumine mujalt, üks aktiivsemaid nügijaid on läbi aastate olnud kogukonnapraktika projekti meeskond, mis on Eestis tegutsenud üle kümne aasta[3]. Otseselt projektikeskset lähenemist on propageerinud Proovikivi meeskond[4]. Konkreetsemalt projektõppe metoodikat on muidugi aidanud levitada ka Eesti kõrgkoolid[5].

Ka kaasava eelarve idee on alguse saanud väljastpoolt kooliruumi, kohaliku omavalitsuse tasandilt, Eestis oli siin esirinnas Tartu, kus on sedalaadi linnaelanike kaasamist rakendatud juba üle kümne aasta[6]. Eesmärk on

[1] Gümnaasiumi riiklik õppekava (2023) https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014021?leiaKehtiv
[2] Ibid
[3] Programmist (i.a.) Kogukonnapraktika. https://kogukonnapraktika.ee/programmist/
[4] Väljakutsed (i.a.) Proovikivi. https://proovikivi.ee/portfoolio/
[5] Rekkor, S., Peterson, B.(i.a.) Projektõpe ettevõtluspädevuse arendamiseks. https://www.tlu.ee/opmat/HTI/projektope/index.html
[6] Tartu kaasav eelarve (2021) https://www.tartu.ee/et/kaasaveelarve#uldinfo

osaliselt sama, mis ettevõtluspädevusel koolides – toetada inimeste aktiivsust, panna nad kaasa mõtlema ja tundma vastutust. Koolide kaasav eelarve projekt on veel värskem algatus, kuid sellegipoolest on jõutud juba luua ka õppematerjale, mis huvilistele oluliseks toeks võiks olla, näiteks Korruptsioonivaba Eesti ja Eesti Koostöö Kogu loodud „Demokraatia töövihik“[7].

Antud kursus võimaldab kokku tuua riikliku õppekava sihiseade ja kohaliku omavalitsuse huvi tõsta elanike aktiivsust neid ümbritseva suhtes. Kooli jaoks annab projektitöö metoodika sidumine kaasava eelarvega suurema konkreetsuse ning motivatsiooni koolielu otsustusprotsessidesse süveneda.

Õppe-ja kasvatuseesmärgid (Gümnaasiumi riikliku õppekava ühiskonnaõpetuse ainekava põhjal)

Kursusega taotletakse, et õpilane:

on aktiivne kodanik, osaleb aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus, sh kodanikualgatusprojektides koostöös kogukonna, avaliku sektori ja teiste partneritega;

leiab, hindab, süstematiseerib ja kasutab infot kriitiliselt;

oskab ja tahab panustada meeskonna liikmena ühise eesmärgi saavutamisse.

Õpitulemused (Gümnaasiumi riikliku õppekava ühiskonnaõpetuse ainekava põhjal)

Õpilane:

märkab väljakutseid ühiskonnas ja reageerib nendele oma võimaluste piires;

oskab kaitsta oma huve ja õigusi, arvestades teiste inimeste õigusi;

selgitab näidete kaudu erinevate ühiskonnaelu valdkondade toimimist ja omavahelisi seoseid;

hindab adekvaatselt oma eneseteostusvõimalusi ühiskonnas;

mõistab oma võimalusi mõjutada ühiskondlikke protsesse aktiivse kodanikuna nii koolis kui ka väljaspool, mõistab erinevate ühiskonnasektorite koostöö tähtsust;

analüüsib näidete põhjal kodanikuaktiivsuse mõju kogukonnale või ühiskonnale;

mõistab indiviidi võimalusi maailmakodanikuna ja selle tähendust;

oskab infot leida, kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada ning luua uut teavet;

on hea meeskonnakaaslane.

[7] Koolide kaasav eelarve (i.a.) https://demokraatia.rahvaalgatus.ee/eelarve

Õppesisu, õppe kavandamine ja korraldamine

Kursust on võimalik integreerida ühiskonnaõpetuse kursusega: meedia, kohaliku omavalitsuse (kui kooli omaniku) ning kodanikuühiskonna teemad kattuvad kooli kaasava eelarve projekti teemadega. Olen selle ise järgi proovinud ning see on võimalik, kuigi sel juhul peavad õpilased olema valmis suuremaks iseseisvaks tööks. Kui koolil on võimalik kursust eraldi 35 tunni (tunni pikkus 45 minutit) ulatuses läbi viia, on see muidugi eriti hea. Samuti on võimalik kursust rakendada õpilasomavalitsuse tegevustena täielikult väljaspool tunniaega.

Järgnevalt on kursuse tegevused jaotatud paralleelselt 35 tunni (iseseisev kursus) ja 7 tunni (integreeritud ühiskonnaõpetuse kursusesse) peale.

1.-5. tund/1. tund

Rühmade moodustamine. Projektitöö üheks eesmärgiks on meeskonnas töötamiseks vajalike oskuste arendamine, nii et vaja on rühmi. Optimaalne suurus on 3-5 õpilast, paaristöö dünaamika ei ole sama, mis meeskonnatööl, nii et kaks inimest on liiga vähe ning üle viie inimesega rühmas kipub minu kogemusel vastutus liigselt hajuma. 3-5 õpilasega rühmade korral tekib tavaliselt ühes gümnaasiumiklassis 8-10 meeskonda, mis on ka õpetajale juhendamiseks veel hoomatav hulk eri teemasid.

Et rühmad ei moodustuks mugavuse baasil (õpilane valib oma pinginaabri, sest temaga on mugav koos töötada), siis viin ma võimalusel õpilased klassiruumist välja, kuhugi suuremasse ruumi, igaüks saab valge A4 paberilehe ning pliiatsi. Täielikus vaikuses saab õpilane ülesande ühe minuti jooksul mõelda, mille pärast tal oma koolis süda kõige enam valutab ning seejärel tuleb tal kirjutada paberile probleemi iseloomustav märksõna, piisavalt suurelt, et see oleks ka eemalt loetav. Seejärel saab igaüks sõna, et vajadusel enda poolt välja toodud probleemi selgitada. Kes on sõna saanud, see jääb seisma klassikaaslaste ette ning tema ümber koonduvad sarnaste märksõnadega klassikaaslased. Muidugi ei saa ka nii välistada pinginaabrite sattumist samasse meeskonda, kuid see polegi eesmärk omaette. Niimoodi tekkinud rühmad võivad olla muidugi suuremad või väiksemad, kui ette nähtud 3-5 inimest, nii et järgneb „ideede laat“ – üksi või kahekesi jäänud õpilased peavad kas kellegi endale juurde meelitama või liituma mõne teise ideega, üle 5 õpilasega rühmad peavad jaguneme, mitu sama või sarnase teemaga tegelevat rühma võib olla. Muidugi annab see protsess võimaluse teha valik inimeste, mitte teema põhjal, kuid samas ei tööta ükski meeskond efektiivselt, kui selle liikmed üksteist ei talu.

Metoodika tutvustus. Alles meeskondade moodustamise järel toimub metoodika tutvustus. Eesmärk on, et nad mõtleks esmalt sellele, mis on neile oluline, kui metoodikat tutvustada juba enne, siis võib juhtuda, et mõeldakse pigem sellele, mis oleks lihtsalt tehtav või kergelt turustatav. Metoodika tutvustus tähendab, et õpilased saavad kohe ülevaate kõikidest järgmistest sammudest kuni oodatava lõpptulemuseni ja hindamiskriteeriumiteni välja, see aitab neil oma tegevusi planeerida ja on eriti oluline, kui osa protsessist tuleb õpilastel läbida iseseisvalt, koduse tööna (integreeritud kursus). Samuti aitab kogu info omamine meeskonnal oma tööd planeerida, mõelda läbi ajakava ning tööjaotus.

NÄIDE:

Klassis 12.d kujunenud rühmad

Taara ja vanapaberi sorteerimine koolimajas	5 õpilast
Liikumispauside videod tundides kasutamiseks	4 õpilast
Kooli WC-d korda	3 õpilast

Välismaal õppimise tutvustamine	5 õpilast
Õpilaste puhkeruumi soojustamine	4 õpilast
Õpilaste karjäärivaliku toetamine	3 õpilast
Kotiriiulid söökla eesruumi	3 õpilast
UPT tutvustus 10. klassidele	5 õpilast
Vaiksed nurgad õpilastele	4 õpilast

6.-10. tund/2. tund

Probleemi kirjeldamine. Esimene oluline etapp sisulises töös on leida tõestus, et murekoht on tõeline. See tähendab eeskätt probleemi täpset sõnastust ning infootsingut, mille eesmärgiks on leida objektiivseid näitajaid, mis kinnitaks probleemi tõsidust. Kui ei ole võimalik leida juba olemasolevaid statistilisi näitajaid, siis võib kaaluda ise nende kogumist, näiteks küsitluse läbi viimist oma koolikaaslaste hulgas. Kui vähegi võimalik, siis peaks uurima, kas tegu on kasvava või kahaneva probleemiga, mis on selle põhjused, mida on juba proovitud ette võtta ja kui edukad on probleemi leevendamisel oldud. Probleemi kohta info otsimine võib viia tõdemuseni, et probleemi ei olegi või sellega juba tegeletakse ning protsessi tuleb alustada otsast peale.

Samuti peaks leidma mingid võrdlusandmed teiste koolidega, et näha, kas probleem on seal sama aktuaalne ning kui mitte, siis kuidas on selleni jõutud.

Probleemi kirjeldamiseks on õpilastel kindlasti vaja arvutis töötamise võimalust, et infootsingut läbi viia.

NÄIDE:

Idee Vaiksed nurgad õpilastele

Probleemi kirjeldus: Koolimajas pole piisavalt vaikseid puhkekohti. Lärmakas ja stressirohke keskkond mõjub õpilastele halvasti. Selline keskkond väsitab, vähendab heaolu ja takistab efektiivset ajutööd mis mõjutab negatiivselt õpitulemusi. Teadusuuringud ja küsitluse tulemused tõestavad probleemi. Meie küsimustikule vastas üle 200 õpilase, küsimusele „Kas Treffnerisse oleks vaja rohkem paikasid, mis oleksid valgustatud, mugavad ning vaiksed?“ vastas „Jah“ 77,7%. Küsimusele „Kas Sinu arvates on probleemiks, et vahetundides pole piisavalt vaikseid paikasid, kus puhata saaks?“ vastas „Teema on oluline“ 85,6%.

Tartu Erakooli näitel õpilaspesad.

11.-15. tund/3. tund

Praktiliste tegevuste planeerimine. Selleks ajaks peaks olema probleem sõnastatud ja saab mõtlema hakata konkreetsetele lahendustele, mis aitaks probleemi lahendada või vähemalt olukorda leevendada. Ideele lisaks tuleb läbi mõelda selle teostuse tehniline pool, ka eelarve. Eelarve on tavaliselt õpilaste jaoks kõige keerulisem osa, sageli ei osata mõelda nn kaasnevate kulutuste peale (näiteks on prügi sorteerimisest koolimajas vähe kasu, kui seda eraldi ära ei viida jne). Lisaks tuleb arvestada kasutada oleva rahahulgaga, mis meie projekti puhul oli 400 eurot ning sellega, et projekt ei tohi tuua kaasa ebamõistlikke kulutusi järgmisteks aastateks.

Praktiliste tegevuste planeerimiseks on õpilastel kindlasti vaja arvutis töötamise võimalust, et eelarve jaoks infootsingut läbi viia.

NÄIDE:

Idee Vaiksed nurgad õpilastele

Võimalikud lahendused: trepialused, eraldatud nurgad (5tk), igasse muretseda põrandapadjad ja summutavad kõrvaklapid, valgustus ning sildid, mis paluvad säilitada vaikuse.

Kaasõpilaste välja käidud ideed: uus puhkeruum, klass, mis oleks alati vaba, rohkem diivaneid koolimajas, toolide või ringikujuliste ruumide laadsed istumiskohad.

Eelarve 400€. Ühe põrandapadja hind 25€, 10 põrandapatja 250€ eest. Ühed kõrvaklapid maksavad 30€, 5 kõrvaklappi 150€.

16.-20. tund/4. tund

Praktiliste tegevuste planeerimine. Enda idee viimistlemine on projekti kõige mahukam osa, nii et selle jaoks tuleb aega leida. Kui idee on juba selgemat kuju võtmas, siis oleks hea selle teostatavust ja realistlikkust kontrollida. Kui vähegi võimalik, võiks kutsuda kellegi koolieelarvest rääkima. See võib olla koolidirektor, kuid ka omaniku esindaja, st tavaliselt kohaliku omavalitsusest inimest, kes vastutab haridusvaldkonna eest, kuid see võib olla ka rahandusega tegelev ametnik või keegi poliitilistest otsustajatest. Esmalt võiks see inimene rääkida üldiselt planeerimise ja otsustamise protsessist koolis, kuid aega peaks jääma ka õpilaste projektide lühikeseks tagasisidestamiseks.

Kui idee on juba ilmet võtnud, siis peaksid õpilased ise kehastuma ka selle kriitikuteks ning välja tooma, milliseid takistusi nad enda idee realiseerimisel näevad. Oma projekti nõrkuste välja toomine ei ole nõrkus, see võimaldab juba ette näha kriitikute küsimusi ja mõelda valmis vastused, lisaks pole veel hilja projekti parandusi teha.

NÄIDE:

Idee Vaiksed nurgad õpilastele

Võimalikud probleemid - piiratud eelarve ei luba muuta vaikseid nurkasid päris helikindlaks, ei saa ehitada akustilisi seinasid. Kuidas leida nurkade optimaalne paigutus ja asukoht? Pole jätkusuutlik lahendus – padjad kuluvad, keegi peab hoolitsema kõrvaklappide eest.

21.-25. tund/5. tund

Reklaamikampaania. Nii nagu linna- või valla kaasava eelarve puhul teevad lõpliku otsuse kohaliku omavalitsuse esindajad, nii võiks ka kooli kaasava eelarve projekti oluline osa olla koolikaaslaste eelistuse küsimine. Arvamust ei saa aga küsida, kui koolipere ideedest midagi ei tea, nii et kui idee on läbi mõeldud, siis nüüd tuleb mõelda ka sellele, kuidas veenda teisi selle headuses. Hoolikalt tuleb läbi mõelda nii sõnum, sihtgrupp kui kanalid. Mina õpetajana panin kokku nimekirja, kus on idee nimetus ja meeskonna enda poolt

kokku pandud lühitutvustus 2-3 lauset. Järjekorranumbrid loosisime, et kogu protsess oleks võimalikult demokraatlik. Minu poolt kokku pandud lühiinfo läks kooli ametliku kanali (Stuudium, E-kool) kaudu kõikidele kooli õpilastele ja töötajatele ning hääletuspäevadel oli see info üleval hääletusruumis, kogu muu kampaania eest vastutasid õpilased ise.

Kõige jõukohasem õpilastele ja seepärast ka kõige tavalisem on reklaamplakatite koostamine, sel juhul tuleb enne läbi rääkida, kas nende printimisel koolis on mingeid piiranguid ning kuhu neid koolimajas üles panna võib. Samuti võiks kohe alguses paika panna ka selle, et kampaania lõpus on õpilastel endil kohustus plakatid maha võtta. Sotsiaalmeedia postitused tuleb samuti läbi mõelda ning paika panna reeglid hääletuse nädalal toimuvate kampaaniate osas.

NÄIDE:

Idee Vaiksed nurgad õpilastele

Õpilaste analüüs enda kirjeldus kampaaniast:

Tegime reklaamplakati, milles oli rõhk teaduspõhisel infol.

Viisime läbi küsimustiku, millele saime 202 vastust.

Levitasime oma ideed Stuudiumi ja Facebooki kaudu.

Hääletustulemused - 50 häält, millega võib rahule jääda.

26.-30. tund/6. tund

Hääletuse nädal. Hääletust on võimalik teha ka elektrooniliselt, kuid mina eelistasin teha seda paberkandjal. Istusin ise iga päev kahe söögivahetunni ajal kooli aatriumis, nina ees klasside nimekirjad ja hääletussedelid, kõrval valimiskast ja seinal kaasava eelarve ideed. Kooli sekretär oli valmis mind asendama, kui oli vajadus samal ajal kusagil mujal olla. Samas võib selle ülesande delegeerida ka õpilastele. Eelistasin paberkandjal hääletamist, sest mulle tundub, et kui reaalselt lauaga väljas olla, siis märkavad õpilased seda rohkem, astuvad ligi ja tunnevad huvi ning ka hääletavad. Muidugi võib kasutada ka kombineeritud vormi – nii paberkandjal, kui elektroonilist hääletamist, tuleb lihtsalt tehniline pool läbi mõelda.

Hääletada said nii kõik õpilased kui ka kõik kooli töötajad. Hääletamiseks tuli esitada oma isikut tõendav dokument (nt õpilaspilet) ja anda allkiri, täidetud valimissedelile lõin kooli templi ning seejärel võis oma kodanikukohustuse täitnud koolipere liige sedeli valimiskasti libistada.

Projektimeeskonnad said jooksvalt iga päeva järel infot, milline on hetke hääletustulemus ja omavahelistel kokkusaamistel arutasime, miks on seis just selline ning mida nad saaksid veel teha, et olukorda muuta. Palusin igal meeskonnal endalt küsida, kas nad on teinud vaid miinimumi, et projektiga ühele poole saada või andnud endast maksimumi, et projekt ka edukas oleks.

Lisaks pidid nad läbi mõtlema, milline võiks olla nende edasine tegevus, nii juhul, kui nende idee saab rahastuse, kui juhul, kui nad ei osutu võitjateks.

Hääletusega samal ajal toimub esitluste viimistlemine, milleks on õpilastel vaja sülearvuti kasutamise võimalust.

NÄIDE:

Hääletussedel

Ideed, mille vahel saad valida:

1. Taara ja vanapaberi sorteerimine koolimajas;
2. Liikumispauside videod tundides kasutamiseks;
3. Kooli WC-d korda;
4. Välismaal edasiõppimise tutvustamine;
5. Õpilaste puhkeruumi soojustamine;
6. Õpilaste karjäärivaliku toetamine;
7. Kotiriiulid söökla eesruumi;
8. UPT tutvustus 10. klassidele;
9. Vaiksed nurgad õpilastele.

Minu hääl läheb ideele nr .....

31.-35. tund/7. tund

Tulemuste esitlemine. Kursuse hinde saavad õpilased oma projektitöö esitlemise eest, hääletustulemus kindlasti mõjutab seda, kuid mitte otseselt.

Kuna sõltuvalt klassist on projektimeeskondi 8-10, peab enne hoolega läbi mõtlema, kuidas ajaliselt välja tulla. Minul on olnud luksus anda igale meeskonnale 15 minutit – 10 minutit enda töö tutvustamiseks ja 5 minutit kuulajate küsimustele vastamiseks. Sel juhul saab hakkama 2-3 astronoomilise tunniga.

Töö tutvustusest peavad osa võtma kõik meeskonna liikmed, ülejäänud klass ei ole passiivsed kuulajad, nad on kaasatud hindajatena ning ma võtan klassikaaslaste tagasisidet hinde panemisel ka tegelikult arvesse. Hindamise aluseks on maatriks, mida ka ise kasutan. Kui kohalikust omavalitsusest või kooli juhtkonnast on valmis keegi tulema esitlusi kuulama, kaasatakse hindamisse ka tema. Hääletuse võitnud meeskond peab olema valmis oma ideed kooli juhtkonnale ka eraldi tutvustama.

Projekti tutvustus algab probleemi kirjeldusega, seejärel tutvustavad nad enda poolt välja pakutud lahendust koos eelarvega, selgitavad enda lahenduse vastavust kriteeriumitele ja lõpuks räägivad enda reklaamikampaaniast, analüüsivad selle edu või ebaedu põhjusi ning toovad välja võimalikud edasised tegevused.

Kui kõik meeskonnad on oma projekti esitlenud, siis saavad kõik õpilased enesehindamise lehe, kuhu nad peavad kirjutama, kuidas ise enda lõpptulemusega rahul on ning milline oli nende hinnangul protsendiliselt iga meeskonnaliikme panus. Lisaks on neil võimalik kogu protsessi kommenteerida.

Hiljem saab iga õpilane individuaalse kirjaliku tagasiside, kus toon välja, millist aspekti hindasid tema klassikaaslased kõige madalamate ja millist kõige kõrgemata punktidega ning kui õpilased on lisanud asjalikke kommentaare, siis edastan ka need. Eraldi toon välja enda poolt antud punktid ning põhjendan neid ja lõpuks

saavad nad teada, milline oli rühmakaaslaste hinnang protsessile ja tema panusele. See viimane võib tähendada, et sama meeskonna liikmed ei saa projekti eest sama hinde.

Kõige viimase asjana palun õpilastel iseseisvalt analüüsida, kuidas läksid kokku tema klassikaaslaste ja õpetaja hinnang meeskonna enda antud hindega ning kas ta on nõus enda meeskonnakaaslaste antud hinnanguga enda panusele, mis võisid olla need põhjused, kui kusagil on väga suured erinevused ja mida tal sellest õppida on.

NÄIDE:

Ühiskonnaõpetuse projekti hindamismaatriks

Palun hinda iga projekti neljast erinevast aspektist punktidega 0-5, millest 5 punkti näitab, et aspekt vastab täielikult tabeli päises kirjutatule ja 0 punkt näitab, et see aspekt puudub.

Idee nimi ja number	**Probleemi kirjeldus**: probleemi tõsidus on veenvalt välja toodud ning tõestatud usaldusväärsete näidete abil, on olemas võrdlus teiste koolidega.	**Võimalikud lahendused**: on võimalikult konkreetselt välja pakutud sammud, mis võiks viia probleemi lahendamise või leevendamiseni, välja on toodud võimalikud takistused, kirjeldatud on ka lahenduse tehniline pool ning eelarve.	**Reklaamikampaania:** mida tegite, et kooliperet oma ettepanekust teavitada, kui paljudeni jõudsite, kuidas teil hääletusel läks, mida võinuks teha teisiti.	**Edasine tegevus:** kuidas idee ellu viia, kui see sai koolipere toetuse ja kuidas kavatsete tegutseda, kui teie ettepanek käiku ei lähe, mida saate ise olukorra edaspidiseks leevendamiseks teha.	**Hinnang esinemisele**: kõik rühma liikmed on esitlemisse võrdselt kaasatud, esitlus on selge, süsteemne ning arusaadav.

Enesehindamine **Nimi:**

Millise hinde annaksid enda töögrupi lõpptulemusele?

Kui lõpptulemus on 100%, siis kui suur oli iga teie meeskonnaliikme panus (kirjuta nimeliselt välja kõik meeskonnaliikmed, ka iseenda, ning iga nime järele tema panus protsendiliselt, nii et kokku tuleks 100%)

1) 2) 3) 4) 5)

Mida veel lisada soovid?

Ma usun, et kooli või linna/valla kaasav eelarve on hea moodus projektiõppe abil arendada õpilastes mitmeid praktilisi oskusi ja näidata, et lihtsalt kurtmise asemel on tema enda võimuses muutusi algatada. Kel vähegi julgust ja võimalust, siis proovige ise järgi. Soovitan!

Aare Ristikivi